

SPOLEČNOST S RUČENÍM OMEZENÝM

- praktické dopady současné právní úpravy
- odraz právní úpravy v judikatuře

Jednotlivé kapitoly zpracovali:

JUDr. Libor Finger – kapitoly 3.1, 6.1, 6.2

JUDr. Jan Hejda, Ph.D., LL.M. – slovo úvodem, kapitoly 2.2, 2.6, 5

Mgr. Martin Prosser – kapitoly 1, 2.4, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 4.7, 7

Mgr. Nina Svobodová – kapitoly 2.3, 3.2, 4.1

Mgr. Veronika Vaněčková, LL.M. – kapitoly 2.1, 2.5, 2.6

Případné zásadní legislativní změny, k nimž dojde v období mezi jednotlivými vydáními, budou ošetřeny formou vkládané aktualizace, která bude po dobu prodejnosti publikace volně ke stažení na www.anag.cz. Nutnost aktualizace posuzuje na základě legislativních změn výhradně autor ve spolupráci s nakladatelstvím. Aktualizace však v žádném případě nemohou nahradit nová vydání knihy.

Aktualizaci zašleme zdarma na vyžádání

anag@anag.cz, tel.: 585 757 411

© JUDr. Libor Finger, JUDr. Jan Hejda, Ph.D., LL.M., Mgr. Martin Prosser,

Mgr. Nina Svobodová, Mgr. Veronika Vaněčková, LL.M., 2020

© Nakladatelství ANAG, 2020

ISBN 978-80-7554-268-7

Obsah

Seznam použitých zkratek	7
Slovo úvodem k druhému vydání	9
Slovo úvodem	11
Stručně o autorech	12
1. Vztah zákona o obchodních korporacích k občanskému zákoníku	14
1.1 Obecná východiska	14
1.2 Právní úprava obchodních korporací	15
2. Obecná ustanovení o společnosti s ručením omezeným	17
2.1 Povaha společnosti s ručením omezeným	17
2.1.1 Firma	21
2.1.2 Podíl společníka ve společnosti s ručením omezeným	23
2.1.3 Ručení společníků za závazky společnosti s ručením omezeným	25
2.2 Ustavení a vznik společnosti s ručením omezeným	31
2.2.1 Pojem ustavení společnosti s ručením omezeným	31
2.2.2 Vznik společnosti s ručením omezeným	34
2.2.3 Předběžná společnost	38
2.3 Společenská smlouva	39
2.3.1 Obecně	39
2.3.2 Náležitosti	42
2.3.2.1 Povinné náležitosti po celou existenci společenské smlouvy (§ 146 odst. 1 ZOK)	43
2.3.2.2 Náležitosti povinné při založení smlouvy (§ 146 odst. 2 ZOK), které lze později vypustit	47
2.3.2.3 Nepovinné náležitosti společenské smlouvy	49
2.3.3 Změna a zrušení společenské smlouvy	49
2.3.4 Zakladatelská listina	51
2.4 Unipersonalita	52
2.4.1 Jednočlenná korporace	52
2.4.2 Založení jednočlenné společnosti s ručením omezeným	53
2.4.3 Vnitřní poměry jednočlenné společnosti s ručením omezeným	55
2.4.4 Zánik účasti jediného společníka	59

2.5	Podíl	61
2.5.1	Povaha a obsah podílu	64
2.5.1.1	Kvantitativní stránka podílu	65
2.5.1.2	Kvalitativní stránka podílu	66
2.5.1.3	Jednotnost podílu	67
2.5.1.4	Podíl na kapitálových společnostech v podobě cenného papíru	68
2.5.2	Podíl jako předmět občanskoprávních vztahů	70
2.5.3	Podíl na zisku	75
2.5.4	Vypořádací podíl	80
2.5.5	Podíl na likvidačním zůstatku	87
2.5.6	Vlastnické právo k podílu	92
2.5.7	Nakládání s podílem	96
2.5.7.1	Přechod podílu	97
2.5.7.2	Smluvní převod podílu	104
2.5.7.3	Rozdělení podílu	106
2.5.7.4	Zastavení podílu	109
2.5.7.5	Vydržení podílu	112
2.6	Podíl společníka ve společnosti s ručením omezeným	113
2.6.1	Kumulace podílů v rukou společníka	116
2.6.2	Druhy podílu ve společnosti s ručením omezeným	117
2.6.3	Kmenový list	121
2.6.4	Seznam společníků	127
3.	Práva a povinnosti společníků	133
3.1	Vkladová povinnost společníků, základní kapitál	133
3.1.1	Vkladová povinnost	133
3.1.2	Základní kapitál	137
3.2	Ostatní práva a povinnosti	140
3.2.1	Práva společníků	140
3.2.1.1	Právo na informace	140
3.2.1.2	Právo na podíl na zisku a na jiných vlastních zdrojích	142
3.2.1.3	Právo na vypořádací podíl	144
3.2.1.4	Právo hlasovací	145
3.2.1.5	Právo kontrolní	146
3.2.1.6	Společnická žaloba	147

4. Orgány společnosti	151
4.1 Orgány obecně.....	151
4.1.1 Orgány obchodní korporace	151
4.1.2 Právní jednání orgánů společnosti	154
4.1.3 Znalecký posudek	156
4.1.4 Pravidla jednání členů orgánu	157
4.1.4.1 Pravidlo podnikatelského úsudku	157
4.1.4.2 Pravidlo jednání s péčí řádného hospodáře	158
4.1.4.3 Pravidlo o střetu zájmů	161
4.1.4.4 Pravidlo o zákazu konkurence	163
4.1.5 Prokurista.....	164
4.1.6 Smlouva o výkonu funkce	165
4.2 Korporátní správa	170
4.3 Členství v orgánech společnosti	172
4.4 Vyloučení z funkce	175
4.5 Valná hromada	179
4.5.1 Valná hromada společnosti s ručením omezeným	180
4.5.1.1 Valná hromada jako nejvyšší orgán společnosti s ručením omezeným	180
4.5.1.2 Svolání valné hromady	186
4.5.1.3 Pozvánka na valnou hromadu.....	190
4.5.1.4 Účast na valné hromadě	193
4.5.1.5 Usnášeníschopnost valné hromady	197
4.5.1.6 Kvora pro rozhodnutí.....	199
4.5.1.7 Sistace hlasovacích práv	203
4.5.1.8 Průběh valné hromady	205
4.5.1.9 Dovolání se neplatnosti usnesení valné hromady	209
4.5.2 Rozhodování per rollam	214
4.5.3 Kumulativní hlasování	216
4.5.4 Dodatečné hlasování.....	219
4.6 Jednatelé	221
4.6.1 Jednatelé jako orgán společnosti	221
4.6.2 Vznik a zánik funkce jednatele	224
4.6.3 Náplň funkce jednatele.....	228
4.7 Dozorčí rada	231

5. Zánik účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným	237
5.1 Zánik účasti společníka ve společnosti obecně.....	237
5.2 Vystoupení společníka ze společnosti.....	238
5.3 Dohoda o ukončení účasti společníka ve společnosti	241
5.4 Vyloučení společníka rozhodnutím valné hromady	242
5.5 Vyloučení společníka ze společnosti v důsledku rozhodnutí soudu	247
5.6 Zrušení účasti společníka soudem	252
5.7 Další způsoby zániku účasti společníka ve společnosti	256
5.8 Převod podílu	257
5.9 Dědění podílu.....	261
5.10 Uvolněný podíl	264
5.11 Vypořádání po zániku účasti společníka	265
6. Změny výše základního kapitálu	267
6.1 Zvýšení základního kapitálu	267
6.2 Snížení základního kapitálu	272
7. Zrušení společnosti	275

Slovo úvodem k druhému vydání

Od prvního vydání této publikace uplynul již nějaký čas. Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), byl od vstupu v platnost novelizován zákonem č. 458/2016 Sb., účinným od 14. ledna 2017. Občanský zákoník byl od okamžiku své účinnosti novelizován celkem čtyřikrát, a to zákony č. 460/2016 Sb., č. 303/2017 Sb., č. 111/2018 Sb. a č. 171/2018 Sb. Co však autoři považují za nejpodstatnější je skutečnost, že se od doby vstupu zákona o obchodních korporacích v účinnost objevila řada praktických problémů a situací, které bylo nutné řešit judikaturou, odbornými debatami a praktickým přístupem různých profesí.

Druhé vydání této publikace se snaží reagovat právě na vývoj právní teorie, nauky, obecného právního povědomí, odborných názorů i judikatury vztahující se k problematice společnosti s ručením omezeným, která i nadále zůstává v České republice nejčastější formou obchodní korporace. Druhé vydání zapracovává rovněž změny provedené zákonem č. 33/2020 Sb.

*Jan Hejda
vedoucí autorského kolektivu*

Stručně o autorech

Mgr. Nina Svobodová

Mgr. Nina Svobodová (nar. 1984) vystudovala Právnickou fakultu Západočeské univerzity v Plzni, kde v roce 2009 obhájila diplomovou práci na téma *Institute ombudsmana v ČR ve srovnání s jinými evropskými zeměmi a USA*. Od té doby se věnuje advokátní praxi.

JUDr. Libor Finger

JUDr. Libor Finger (nar. 1978) absolvoval magisterský program Právnické fakulty Západočeské univerzity v Plzni, kde v roce 2003 obhájil diplomovou práci na téma *Podmíněné odsouzení*, a byl mu udělen titul Mgr. V roce 2007 na téže fakultě získal titul JUDr., a to po obhajobě rigorózní práce na téma *Česká Konfederace 1619*. Od roku 2003 do roku 2007 pracoval jako advokátní koncipient. V roce 2007 úspěšně složil advokátní zkoušky a stal se samostatným advokátem. Krátce působil jako společník advokátní kanceláře Stejskal & Finger, advokátní kancelář, v. o. s., od roku 2009 vykonává praxi jako samostatný advokát. Ve své praxi se zaměřuje převážně na oblast práva obchodních společností a jejich přeměn, správu koncernů a jejich ovládacích vztahů. Dalším zaměřením je pak právo nemovitostí.

JUDr. Jan Hejda, Ph.D., LL.M. (vedoucí autorského kolektivu)

JUDr. Jan Hejda, Ph.D., LL.M., (nar. 1975) vystudoval Právnickou fakultu Západočeské univerzity v Plzni, kde v roce 2002 získal titul Mgr. O rok později obhájil svou rigorózní práci na téma *Změny stanov akciové společnosti* a byl mu udělen titul JUDr. Od roku 2002 působil jako asistent, později jako odborný asistent na katedře obchodního práva Právnické fakulty Západočeské univerzity v Plzni, kde v roce 2009 ukončil své doktorské studium obhajobou disertační práce na téma *Zánik účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným*, a byl mu udělen titul Ph.D. V roce 2011 ukončil rovněž svá studia na B.I.B.S., a.s., Brno-Vysoká škola, The Nottingham Trent University, a to obhajobou disertační práce na téma *Rekodifikační návrh zákona o obchodních korporacích – vybrané zásadní změny v právu obchodních korporací s důrazem na společnost s ručením omezeným*. Svou činnost na Právnické fakultě v Plzni ukončil v roce 2011.

V letech 2002 až 2009 byl členem Rekodifikačních komisí Ministerstva spravedlnosti České republiky pro občanský zákoník, komise pro zákon o obchodních korporacích i komise pro zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním. V rámci své publikační činnosti publikoval monografie i odborné články zejména v oblasti práva obchodních korporací. Vyjma toho je školitelem pro nový občanský zákoník a zákon o obchodních korporacích. V rámci své advokátní praxe se věnuje zejména obchodnímu právu, zejména správě obchodních korporací a jejich přeměnám.

Mgr. Martin Prosser

Mgr. Martin Prosser (nar. 1980) vystudoval Právnickou fakultu Západočeské univerzity v Plzni, kde v roce 2004 obhájil diplomovou práci na téma *Obchodní podíl v s. r. o.* Od roku 2007 působil jako akademický pracovník a následně jako odborný asistent na katedře obchodního práva Právnické fakulty Západočeské univerzity v Plzni. Je autorem několika odborných článků z oblasti obchodního práva. Svoji akademickou činnost na právnické fakultě ukončil v roce 2011.

Od roku 2007, kdy úspěšně složil advokátní zkoušky, působí jako samostatný advokát. Ve své advokátní praxi se zaměřuje především na obchodní právo, zejména na správu obchodních korporací a související problematiku, s přesahem do práva správního a trestního.

Mgr. Veronika Vaněčková, LL.M., PgC

Mgr. Veronika Vaněčková, LL.M., PgC (nar. 1985) získala magisterský titul v oblasti civilního práva na Právnické fakultě Západočeské univerzity v Plzni a v oblasti common law na University of Glamorgan ve Walesu. Po několikaletém působení v právní praxi v pražských advokátních kancelářích, kde se zabývala zejména agendou práva nemovitostí, obchodního a korporátního práva, získala nabídku roční stáže v New York City od investiční banky JPMorgan Chase, v jejímž průběhu se současně věnovala studiu mezinárodního obchodu na St. Mary's University úspěšně zakončeném získáním titulu PgC. Po návratu do Evropy nejprve zakotvila v právním oddělení JPMorgan Chase v Londýně, kde se přes dva roky věnovala smluvnímu právu v oblasti financí a faktoringu a v současné době vykonává advokacii ve spolupráci s advokátní kanceláří Squire Patton Boggs v Praze, kde se zaměřuje zejména na finance a obchodní a korporátní právo s přesahem do práva nemovitostí.

2. Obecná ustanovení o společnosti s ručením omezeným

2.1 Povaha společnosti s ručením omezeným

Ustanovení § 1 odst. 1 ZOK zavádí pro veškeré obchodní společnosti a družstvo souhrnné označení „**obchodní korporace**“, jehož účelem je usnadnit výklad zákona o znacích společných všem obchodním korporacím. Sám zákon o obchodních korporacích sice definici obchodních korporací přímo neposkytuje, je však možné ji nalézt v úpravě občanského zákoníku, podle jehož § 210 odst. 1 vytváří korporaci, jakožto právnickou osobu, společenství osob. Z uvedené definice lze dovodit, že obchodní korporace bude zpravidla společenstvím alespoň dvou osob. Toto pravidlo však neplatí beze zbytku, neboť sám zákonodárce v odstavci 2 uvedeného § 210 OZ záhy doplňuje, že i na právnickou osobu tvořenou jediným členem se pohlíží jako na obchodní korporaci. Pravidlo odstavce 2 bezesporu reaguje i na § 11 ZOK, jenž výslovně připouští existenci jednočlenných kapitálových společností. Obchodní korporací je tak i právnická osoba o jediném společníkovi/členovi, tedy připouští-li existenci takové osoby zákon.

Obchodní korporace jsou tak vždy zejména právnickými osobami, které mají podle § 118 OZ svou právní osobnost od svého vzniku (pravidla ustanovení a vzniku právnické osoby jsou popsána v § 122 až § 131 OZ) do svého zániku (§ 185 OZ). V porovnání s legislativou účinnou před 1. lednem 2014 nabízí stávající materie občanského zákoníku propracovanější úpravu právnických osob, která v mnohých ohledech odstraňuje nejasnosti a nedokonalosti dřívější právní úpravy.

Jak jsme již nastínilí v úvodu této kapitoly, obchodními korporacemi jsou jak družstva,¹⁾ tak i veškeré obchodní společnosti, které jsou následně vyjmenovány v § 1 odst. 2 ZOK. S ohledem na jeho znění rozlišujeme následující společnosti:

- veřejnou obchodní společnost,

¹⁾ Respektive družstva (tj. podle § 552 a násl. ZOK společenství neuzavřeného počtu osob, přičemž účelem založení je vzájemná podpora nejen členů, ale i třetích osob, může být však založeno i za účelem podnikání) a evropská družstevní společnost (tj. společenství osob z různých členských států Evropské unie, přičemž jeho účelem je uspokojování potřeb členů v rámci zásad stanovených příslušnými právními předpisy).

- komanditní společnost,
- společnost s ručením omezeným,
- akciovou společnost,
- evropskou společnost a
- evropské hospodářské zájmové sdružení.

Společnost s ručením omezeným je tedy, jako jedna z obchodních korporací definovaných zákonem o obchodních korporacích, právnickou osobou s právní subjektivitou; jinými slovy společnost s ručením omezeným je zcela samostatným subjektem odlišným od osob jejích společníků.

Společnost s ručením omezeným může být založena za účelem podnikání, ale i za účelem jiným, který se vyznačuje zcela neziskovým charakterem. Bez ohledu na konkrétní účel jejího založení je společnost s ručením omezeným v souladu s § 421 odst. 1 OZ jakožto právnická osoba zapsaná v obchodním rejstříku považována vždy za podnikatele. Právní nauka v tomto ohledu často výstižně užívá označení „podnikatel podle formy“. Stejný závěr však samozřejmě neplatí pro její společníky, kteří nemohou být považováni za podnikatele pouze z důvodu své účasti na činnosti v obchodní společnosti. Na druhou stranu je nutné si uvědomit, že i užití formy společnosti s ručením omezeným má své meze a není možné ji využít pro provozování veškerých činností. Forma společnosti s ručením omezeným je např. zákonem naprosto vyloučena ve vztahu k provozování bank, pojišťoven a zajišťoven.

V souladu s § 1 ZOK představují společnost s ručením omezeným spolu s akciovou společnostmi tzv. kapitálové obchodní společnosti. Dělení obchodních společností na obchodní společnosti osobní a kapitálové má v našem právním řádu dlouholetou tradici, do účinnosti zákona o obchodních korporacích se však často jednalo pouze o teoretické rozdělení bez dostatečného stanovení odpovídajících pojmových znaků v textu zákona. Účinností zákona o obchodních korporacích dochází k užšímu propojení pojmových znaků jednotlivých forem obchodních společností, a to nejen na papíře, ale i v právní praxi. Stávající právní úpravě je tak vlastní snaha o zdůraznění pojmových znaků jednotlivých skupin obchodních společností a potlačení dříve akceptované „smíšené“ povahy komanditní společnosti a do určité míry i společnosti s ručením omezeným.

úprava tak volí cestu určitého sankčního postihu). Tito společníci pak poskytnuté plnění nahradí v poměru, v jakém nesplnili svou vkladovou povinnost podle stavu zapsaného v obchodním rejstříku ke dni, v němž byl společník vyzván k plnění.

2.2 Ustavení a vznik společnosti s ručením omezeným

2.2.1 Pojem ustavení společnosti s ručením omezeným

Společnost s ručením omezeným je kapitálovou obchodní společností, tedy obchodní korporací, tj. právnickou osobou. Nová systematika soukromého práva přinesla rovněž systematickou změnu právní úpravy. Z tohoto důvodu nenalezneme v zákoně o obchodních korporacích tolik obecných ustanovení. Řada dosavadních obecných ustanovení obchodního zákoníku se totiž netýkala pouze společnosti s ručením omezeným, resp. obchodních společností, ale obecně právnických osob. Proto řadu ustanovení, která jsou obsahově společná všem právnickým osobám, nalezneme v občanském zákoníku. Zákon o obchodních korporacích upravuje tedy pouze zvláštní pravidla aplikovatelná jen na obchodní korporace.

Občanský zákoník se věnuje právnickým osobám počínaje § 118 a násl., dále § 210 a násl. se věnují problematice korporací jakožto právnických osob založených zejména na členském substrátu a konečně § 420 a násl. upravují právní postavení podnikatele. Zatímco obchodní zákoník rozlišoval pouze pojmy „založení“ a „vznik“, občanský zákoník používá i pojem „ustavení“. „Ustavením“ je podle § 122 OZ třeba rozumět právní jednání, rozhodnutí orgánu veřejné moci či zákonné ustanovení o tom, že se ustavuje právnická osoba. Založení právnické osoby je tedy jen jednou z forem ustavení.

Budeme-li tedy uvažovat v soukromoprávní rovině právní úpravy, společnost s ručením omezeným se zakládá **zakladatelským právním jednáním** (§ 123 OZ). Takové jednání u všech právnických osob vyžaduje písemnou formu. Pro potřeby kapitálových obchodních společností formální požadavek zpřísňují § 6 a § 8 ZOK tak, že zakladatelské právní jednání společnosti s ručením omezeným vyžaduje formu **veřejné listiny**. Veřejnou listinou je podle § 776 odst. 2 ZOK **notářský zápis**. Notářským zápisem o založení společnosti s ručením omezeným obsahujícím text zakladatelského právního jednání je pouze notářský zápis sepsaný podle české právní úpravy

pohledávka a jiné, o kterých jsme již pojednali dříve v této kapitole. O ocenění tohoto vkladu je nutno požádat znalce, který musí ve věci jednat zcela nestranně (§ 10 ZOK). Částka, kterou určí jako odpovídající pro daný vklad, se započítává na emisní kurz, přičemž tato musí vycházet vždy ze znaleckého hodnocení, nikdy nemůže být vyšší než částka určená znalcem. Pro potřeby tohoto zákona se emisním kurzem rozumí vklad a případné emisní či vkladové ážio (§ 15 odst. 4 ZOK).

2.3.2.3 Nepovinné náležitosti společenské smlouvy

Na rozdíl od povinných výše uvedených náležitostí existují i takové, které nejsou nutným obsahem společenské smlouvy. Pokud takové náležitosti společenská smlouva neobsahuje, nic se neděje a na její místo nastupuje zákon, který věc podrobně upravuje. Pokud by však předmětné náležitosti součástí společenské smlouvy byly, mohou být upraveny odlišně od zákona. Jedná se o ustanovení dispozitivního charakteru, tedy ustanovení, ve kterých dává zákon možnost tzv. ušít si společenskou smlouvu na míru. Uvedme si pro příklad několik takových ustanovení:

- převod podílu na osobu, která není společníkem (§ 208 a násl. ZOK),
- svolání valné hromady (§ 181 a násl. ZOK),
- zřízení dozorčí rady (§ 201 ZOK),
- podíl na zisku (§ 161 ZOK),
- omezení činnosti jednatele (§ 199 ZOK).

Součástí společenské smlouvy však může být i takové ujednání, které zákon výslovně neobsahuje, jedná se o nahodilé náležitosti společenské smlouvy.²²⁾

2.3.3 Změna a zrušení společenské smlouvy

Oproti předchozí právní úpravě jsou změny společenské smlouvy upraveny uceleně. Celkové zjednodušení úpravy v tomto směru má za následek větší přehlednost a pro praxi přívětivější a snadnější použití. Společenskou smlouvu lze tedy měnit pouze dohodou všech společníků, přičemž je pevně stanovena forma takové dohody, a to **veřejná listina**. Již jsme se o tom zmiňovali výše, konkrétně pak v podkapitole 2.3.1, že veřejnou listinou

²²⁾ DVOŘÁK T.: *Společnost s ručením omezeným*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2002, str. 77.

Detailní úprava stávajícího občanského zákoníku pro odstranění veškerých pochybností nepostrádá ani doslovnou úpravu dělení věcí na věci hmotné a nehmotné. **Hmotné věci** definuje jako ovladatelné části vnějšího světa, které mají povahu samostatného předmětu (§ 496 odst. 1 OZ), a **nehmotné** naopak jako práva anebo jiné věci bez hmotné podstaty (§ 496 odst. 2 OZ).

Současné pojetí věci však neznamená absolutní přerušení kontinuity dosud platné právní úpravy, neboť i znění občanského zákoníku nadále zachovává dva základní znaky věci, které byly vlastní i úpravě předchozího občanského zákoníku, a to její užitečnost a ovladatelnost. Podmínka **užitečnosti** věci je doslovně stanovena v § 489 OZ. Podmínka **ovladatelnosti** věci pak vyplývá z jejího charakteru. Věcí v právním smyslu je to, čeho se mohou týkat subjektivní majetková práva, především právo vlastnické. Obecně je pro věc v právním smyslu typické, že si ji lze přivlastnit. V tom je vyjádřeno, že určitý předmět je věcí v právním smyslu, je-li **ovladatelný**. Ne vše, co je pro člověka užitečné (vzduch, déšť, slunce, žhavé zemské jádro) lze spojit s pojmem věci. Věc v právním smyslu profiluje její ovladatelnost.⁶⁵⁾

Nejdůležitější dopady současné právní úpravy

Největším přínosem stávajícího občanského zákoníku je bezesporu zavedení širokého pojetí věci, které nenávrtně odstraňuje nejasnosti spojené s komplikovaným rozdělením předmětů občanskoprávních vztahů na věci, práva a jiné majetkové hodnoty⁶⁶⁾. Významným důsledkem tohoto širokého pojetí věci je odstranění pochybností, zda ve vztahu k podílu na obchodní korporaci hovoříme o majitelství či vlastnictví podílu. Podíl je totiž výslovně chápán jako věc, čímž jsou veškeré dřívější problémy spojené s nespravedlivým a neopodstatněným dvojím režimem ve vztahu k obsahově shodným institutům vlastnictví a majitelství nadobro vyloučeny. A všem dosud v právní praxi „problematickým“ institutům je automaticky uznán stejný rozsah právní ochrany vyplývající z článku 11 Listiny základních práv a svobod. Tato nová úprava, zrcadlící právní přesvědčení současných odborníků z oblasti práva, přináší stejný režim práv a ochrany pro všechny předměty vlastnictví, přičemž samotné popření rozdílu mezi vlastníkem a majitelem dále zjednodušuje současné pojetí.

⁶⁵⁾ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, str. 118.

⁶⁶⁾ Umělá tripartice právních objektů na věci, práva a jiné majetkové hodnoty (§ 118 odst. 1 občanského zákoníku) poskytovala živnou půdu nejružnějším spekulativním úvahám, myšlenkovým exhibicím a z toho plynoucím praktickým obtížím; ELIÁŠ, K.: Vydržení obchodního podílu ve společnosti s ručením omezeným – nevyslovené argumenty. *Obchodněprávní revue*, 2009, č. 1, str. 17.

Nejdůležitější dopady současné právní úpravy

Hlavním přínosem komentované úpravy je bezesporu další objasnění dané problematiky a odstranění dřívějších nedostatků, jakým bylo např. nejednoznačné užívání související právní terminologie. Důraz na důsledné rozlišování pojmů „vlastnické právo“ a „vlastnictví“ bezesporu usnadňuje výklad zákonné úpravy a činí ji tak čitelnější i pro širokou (neodbornou) veřejnost.

Zákonodárce stanovil jednoznačná pravidla vymezující možnosti spoluvlastnictví podílu ve vztahu ke všem obchodním korporacím, přičemž tento obecný základ režimu spoluvlastnictví podílu, jenž může být ve vztahu k jednotlivým formám obchodních korporací dále specifikován v jim věnovaných ustanoveních, představuje cenné východisko sjednocující pravidla účasti na obchodních korporacích. Významný posun lze v tomto ohledu dále zaznamenat zejména v rámci právní úpravy družstev, u nichž byla dříve samotná možnost spoluvlastnictví družstevního podílu považována nejen za spornou, ale vzhledem k akceptovanému principu individuálního členství v družstvu i za, v podstatě, nemožnou.¹⁰³⁾ Současná právní úprava naopak výslovně připouští možnost spoluvlastnictví členského podílu, současně však také dává jednotlivým družstvům, resp. jejich členům, možnost existence spoluvlastnictví v textu stanov zcela vyloučit a zachovat tím uzavřený charakter družstva a jednoduchou strukturu jeho členské základny.

Konkrétnější podoby doznala dále i právní úprava zabývající se podílem na obchodní korporaci jakožto součástí společného jmění manželů, čímž došlo k odstranění dřívějších nejasností spojených s jeho vypořádáním v okamžiku rozvodu manželů. Ve vztahu k obchodním společnostem přitom zákon jako součást společného jmění manželů označuje nejen majetkovou hodnotu podílu, ale současně klade důraz i na pozici (účast) druhého z manželů s ohledem na výkon práv a povinností s takovým podílem spojených.

2.5.7 Nakládání s podílem

Z povahy podílu jakožto samostatného předmětu občanskoprávních vztahů jednak vyplývá možnost jeho vlastníka s ním svébytně disponovat, tj. v souladu s právní úpravou takový podíl zcizovat, používat ho jako prostředek zajištění svých závazků či prostřednictvím skutečněného rozdělení měnit jeho kvalitu. Na druhou stranu je však nutné si také uvědomit, že na podíl působí i další, na vůli vlastníka nezávislé právní skutečnosti, které mohou významnou měrou ovlivnit jeho právní osud. Z námi vymezeného úvodu je tak zřejmé, že podíl na obchodní korporaci podléhá mnoha různým vlivům, které mohou povahu podílu významnou měrou modifikovat a tím

¹⁰³⁾ DVOŘÁK, T.: *Družstevní právo*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, str. 72.

i ovlivnit jeho konečnou hodnotu. Přičemž v návaznosti na nepopiratelný význam zde vymezených jevů je tato část naší publikace věnována jejich bližšímu rozboru, jehož hlavním účelem je poskytnout osobám pohybujícím se v obchodní/obchodněprávní praxi alespoň určitý, základní obrázek o jejich podstatě a možných důsledcích.

2.5.7.1 Přejedod podílu

Právním důvodem vedoučím k přejedodu podílu obchodní korporace není projev vůle, tak jako tomu je u jeho převodu. Naopak, k přejedodu podílu totiž dochází na základě právních skutečností na vůli zúčastněných subjektů nezávislých. Ať už se jedná o zánik právnické osoby anebo o smrt fyzické osoby, jež byla dosavadním společníkem určité obchodní korporace. Obě zmíněné skutečnosti vyvolávají zánik účasti původního společníka/člena obchodní korporace, a současně tak i zpravidla vedou ke změně osoby vlastníka předmětného podílu. V případě přejedodu přitom hovoříme o tzv. univerzální sukcesi, při které určitý právní nástupce plně vstupuje do práv a povinností svého právního předchůdce; tedy přebírá ucelený soubor práv a povinností, aniž by mohl před svým vstupem jeho kvalitu a rozsah jakkoliv ovlivnit.

Dříve rozpoznané principy právní úpravy přejedodu podílu jsou materií zákona o obchodních korporacích v podstatě zachovány. Základní rámec úpravy, jenž je odpovídajícím způsobem aplikován ve vztahu ke všem formám obchodních korporací, vyplývá z § 42 odst. 1 ZOK zabývajícího se mimo jiné režimem a podmínkami případného omezení či úplného zákazu přejedodu podílu. Text zákona o obchodních korporacích nadále zachovává tradiční rozlišení dvou podob přejedodu korespondující s dělbou osob podle soukromého práva (§ 18 OZ, dříve např. § 1 odst. 2 ObchZ); a to **dědění po fyzických osobách a nástupnictví po právnických osobách**, jejichž možnosti a podmínky jsou, až na výjimku akciové společnosti a bytového družstva, závislé na úpravě společenské smlouvy.

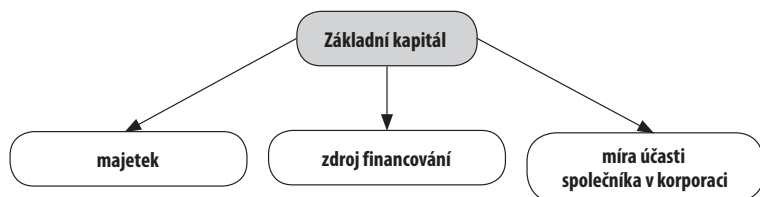
Pokud společníci v souladu se svou vůlí prosadí ve znění společenské smlouvy naprostý zákaz přejedodu podílů, je jakýkoliv přejedod podílu vyloučen¹⁰⁴⁾ a dědicům či právním nástupcům náleží namísto podílu právo na vypořádací podíl. Možnosti společníků však v současné době nejsou

¹⁰⁴⁾ Váže-li text společenské smlouvy přejedod na nějakou podmínku, je přejedod bezpodmínečně vázán na splnění této podmínky.

tak významná, na výši základního kapitálu prakticky nezáleží. Ochrana věřitelů je v zákoně o obchodních korporacích zajištěna jinými způsoby a prostředky, jako je např. zvýšená odpovědnost jednatelů. Základní kapitál tak *de facto* dnes představuje již pouze účetní položku vykazovanou v rámci pasiv. Základní kapitál společnosti s ručením omezeným se vyjadřuje vždy jen v české měně.

Výše základního kapitálu není měřítkem toho, do jaké výše korporace odpovídá za své dluhy. Korporace za své dluhy vždy odpovídá celým svým majetkem, který může převyšovat výši základního kapitálu, ale také naopak výše vlastního kapitálu nemusí dosahovat výše zapsaného základního kapitálu. To vyplývá z toho, jak společnost nakládá s prostředky, které byly společníky vloženy do jejího základního kapitálu. Může tedy dojít jednak ke zhodnocení těchto prostředků, nelze však vyloučit ani jejich znehodnocení.

Základní kapitál je právně pojímán ve třech základních významech.

Jeden z významů vyjadřuje, že společníci poskytli společnosti určitý majetek, tedy peněžité či nepeněžité vklady. Jako takový má tedy základní kapitál určitou majetkovou strukturu, kterou společnost využívá pro své potřeby buď přímo (věci), nebo financuje svou činnost (peníze). Veškerý majetek, který náležel společníkům, přechází (pokud se stal vkladem) do majetku společnosti. Pokud byly jako vklad poskytnuty věci, přechází vlastnické právo k nim ze společníka na společnost. Společníci zásadně nemohou na společnosti požadovat vrácení svých vkladů, mají pouze právo na výnos z činností, které společnost takto vybavená majetkem realizovala.

Dalším významem základního kapitálu je skutečnost, že společníci poskytli společnosti vlastní zdroje pro financování jejích potřeb a činnosti. Jde však jen o číselnou hodnotu vytvořenou součtem číselných hodnot jednotlivých vkladů, která zůstává zpravidla konstantní a vyjadřuje velikost vkladu definovaného zakladatelskými dokumenty. Tento číselný údaj však

týká. I na tyto je třeba výše uvedené užít a i ti jsou povinni přijatá plnění za daných podmínek vrátit.

Nejdůležitější dopady současné právní úpravy

Závěrem této kapitoly lze říci, že přínosem zákona je jistě snaha o ucelený obecný rámec problematiky orgánů nejen společnosti s ručením omezeným, ale obchodních korporací jako celku na jednom místě v rámci zákona. Nicméně vždy je třeba pracovat i s konkrétními ustanoveními zákona týkajícími se jednotlivých právních forem obchodních korporací, v našem případě společnosti s ručením omezeným (§ 132 a násl. ZOK), a dále je naprosto nezbytné vždy vycházet z ustanovení občanského zákoníku.

4.2 Korporátní správa

Právní úprava orgánů společnosti s ručením omezeným doznala rekodifikací značné změny. Z pohledu změn systematických je nutné zmínit skutečnost, že část právní úpravy, zejména obecných otázek orgánů právnických osob, byla přenesena do občanského zákoníku (§ 151 až § 167). Další část právní úpravy orgánů, tentokrát již obchodních korporací, je v obecné rovině upravena v hlavě I dílu 7 a 8 zákona o obchodních korporacích (§ 44 až § 70), ve specifikách pak v ustanoveních věnovaných jednotlivým obchodním korporacím.

Z pohledu obsahového doznala největší změny zejména regulace správy obchodních korporací – současná úprava zcela opouští některá dřívější pravidla (např. velmi diskutovaná omezení podle § 196a ObchZ), proti tomu však zavádí instituty zcela nové, a to jak ve snaze nahradit ty nefunkční či problematické, tak ve snaze vyplnit některé nežádoucí mezery v právní úpravě a tu sladit a podřídit nové koncepci. Zavedené změny velmi detailně, nikoliv však kazuisticky upravují základní pravidla správy obchodních korporací, přičemž dostatečný prostor ponechávají i pro samoregulaci. Zavedeny byly nové principy pro řešení střetu zájmů, nově byla definována péče řádného hospodáře, jistě vítanou změnou je také zavedení tzv. business judgement rule (pravidla podnikatelského úsudku).

Minimálních změn doznala právní úprava dozorčí rady. Právní úprava valné hromady vychází ze stejných premis jako ta předchozí, rozšířila však způsoby přijímání rozhodnutí.

Civilní právo, a to jak v podobě současné, tak v podobě před rekodifikací, rozeznává dva druhy osob. Osoby fyzické a osoby právnické. Každá

- schválení finanční asistence,
- rozhodnutí o převzetí účinků jednání učiněných za společnost před jejím vznikem,
- rozhodnutí o naložení s vkladovým áziem,
- rozhodování o změně druhu kmenového listu,
- další případy, které do působnosti valné hromady svěřuje tento zákon, jiný právní předpis nebo společenská smlouva.

Od 1. ledna 2021, kdy nabude účinnosti zákon č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon o obchodních korporacích, bude podle § 190 odst. 2 ZOK náležet do působnosti valné hromady:

- rozhodování o změně obsahu společenské smlouvy, určí-li tak společenská smlouva nebo zákon, nedochází-li k ní na základě zákona,
- rozhodování o změnách výše základního kapitálu nebo o připuštění nepeněžitěho vkladu či o možnosti započtení peněžitě pohledávky vůči společnosti proti pohledávce na splnění vkladové povinnosti,
- volba a odvolání jednatele, případně členů dozorčí rady, byla-li zřízena,
- volba a odvolání likvidátora, určí-li tak společenská smlouva,
- schvalování udělení a odvolání prokury, ledaže společenská smlouva určí jinak,
- rozhodování o zrušení společnosti s likvidací, určí-li tak společenská smlouva,
- schvalování řádné, mimořádné, konsolidované účetní závěrky a v případech stanovených zákonem i mezitímní účetní závěrky, rozdělení zisku nebo jiných vlastních zdrojů a úhrady ztrát,
- rozhodnutí o přeměně společnosti, ledaže zákon upravující přeměny obchodních společností a družstev stanoví jinak,
- schválení převodu nebo zastavení závodu nebo takové části jmění, která by znamenala podstatnou změnu skutečného předmětu podnikání nebo činnosti společnosti,
- schválení smlouvy o tiché společnosti a jiných smluv, jimiž se zakládá právo na podíl na zisku společnosti nebo jiných vlastních zdrojích,
- schválení finanční asistence,
- rozhodnutí o převzetí účinků jednání učiněných za společnost před jejím vznikem,
- rozhodnutí o naložení s vkladovým áziem,

vlastních zdrojů a převzetím vkladové povinnosti ke zvýšení dosavadních vkladů nebo k novému vkladu (§ 216 odst. 2 ZOK).

Dochází-li rozhodnutím ke změně společenské smlouvy, musí být obsahem veřejné listiny i schválený text změny společenské smlouvy včetně jmenovitého uvedení společníků, kteří pro změnu hlasovali.

! Nejdůležitější dopady současné právní úpravy

Zákonná úprava průběhu valné hromady byla nastavena tak, aby minimalizovala rizika zmaření konání valné hromady, např. úmyslným nezvolením orgánů valné hromady. Pro tyto případy obsahuje pravidla, která umožní valnou hromadu konat. Normován je i obsah zápisu z valné hromady, a to včetně jeho příloh. Zápis z valné hromady musí být zapisovatelem vyhotoven nejpozději do 15 dnů od konání valné hromady a na náklady společnosti zaslán společníkům bez zbytečného odkladu po jeho vyhotovení.

4.5.1.9 Dovolání se neplatnosti usnesení valné hromady

Valná hromada rozhoduje o otázkách, které jsou jí svěřeny do působnosti usnesením. V minulosti byly spory o tom, jakou povahu takové usnesení má. V rozhodovací praxi soudů i převážné části odborných publikací převážil názor, že usnesení valné hromady není právním jednáním (dříve právním úkonem). Například Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze 17. prosince 1997, sp. zn. 1 Odon 88/97 dovodil, že: „...Usnesení valné hromady ... nemůže být ani právním úkonem akcionářů, neboť usnesení nepřijímají akcionáři jako fyzické či právnické osoby, ale přijímá je valná hromada, tedy orgán společnosti...“ K obdobnému závěru dochází i I. Štenglová: „Hlasování společníků na valné hromadě není podle našeho názoru právním úkonem...“¹⁹⁵⁾ S ohledem na tuto skutečnost se tak není možné domáhat vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady tzv. určovací žalobou podle § 80 OSŘ (dříve § 80 písm. c) OSŘ). Možnost domoci se neplatnosti usnesení valné hromady podle § 191 ZOK (dříve § 131 ObchZ) je možností speciální, pro kterou platí specifická pravidla týkající se jak osoby aktivně legitimované k podání návrhu, tak důvodů napadení usnesení, stejně jako lhůt, ve kterých je nezbytné uplatnit právo dovolat se neplatnosti.

¹⁹⁵⁾ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol.: *Obchodní zákoník. Komentář*. 11. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, str. 428, protikladně však DĚDIČ, J.: *Obchodní zákoník. Komentář*. II. díl. Praha: Polygon, 2002, str. 1114.

Účinky převodu vůči společnosti s ručením omezeným nastávají v okamžiku, kdy je společnosti předložena účinná smlouva nebo oznámena změna osoby společníka a předložen kmenový list. Dalším důsledkem převodu podílu je i vznik ručení dosavadního společníka za dluhy, které byly převedeny společně s podílem.

! Nejdůležitější dopady současné právní úpravy

Současná právní úprava předně změnila pravidla zákonných předpokladů pro potřebu souhlasu orgánu společnosti s ručením omezeným s uskutečněním převodu podílu. Zatímco obchodní zákoník vyžadoval souhlas valné hromady společnosti pro převod mezi společníky, zákon o obchodních korporacích vyžaduje souhlas pro převod podílu na třetí osobu. Jedná-li se o převod mezi společníky, není již souhlas orgánu nezbytnou podmínkou platnosti ani účinnosti smlouvy. Uvedené neznamená, že společenská smlouva společnosti s ručením omezeným nemůže souhlas valné hromady, ale i jiného orgánu společnosti k převodu podílu vyžadovat. Společenská smlouva může vyžadovat rovněž souhlas jiného orgánu, než je jen valná hromada. Souhlas příslušného orgánu, pokud jej zákon nebo společenská smlouva vyžaduje, je potom podmínkou účinnosti smlouvy o převodu. Bude-li souhlas orgánu společnosti s převodem podílu mezi společníky společenskou smlouvou vyžadován, potom případné bezdůvodné odmítnutí souhlas udělit, nebo jen lhostejnost k žádosti společníka mohou být důvodem pro vystoupení společníka ze společnosti podle § 164 ZOK.

Kromě běžné smlouvy o převodu podílu může ve vazbě na možnost společnosti s ručením omezeným vydávat kmenové listy být převod podílu uskutečněn také formou rubopisu kmenových listů, které jsou podle § 137 ZOK cenným papírem na řad.

Z hlediska obsahových náležitostí nemusí být jako součást smlouvy uvedeno, že nabyvatel přistupuje ke společenské smlouvě. Současně se nabízí i úvaha, zda současná právní úprava připouští úplatný převod podílu i bez výslovného uvedení ceny převodu.

5.9 Dědění podílu

Přechod podílu obecně připouští § 42 ZOK. Podle tohoto ustanovení se podíl ve společnosti s ručením omezeným dědí, pokud to nezakáže společenská smlouva. Společenská smlouva může dědění podílu nejen zcela vyloučit, ale také pouze omezit. Každopádně pokud se společenská smlouva nebude tomuto tématu věnovat, podíl ve společnosti s ručením omezeným se bude dědit.

6. Změny výše základního kapitálu

6.1 Zvýšení základního kapitálu

Na způsobu zvýšení základního kapitálu se nic zásadního oproti předchozí právní úpravě nezměnilo. I nadále lze varianty zvýšení základního kapitálu rozdělit na **efektivní** a **nominální**, přičemž základní kapitál je možné zvýšit kombinací obou variant. O zvýšení základního kapitálu rozhoduje valná hromada dvoutřetinovou většinou (neurčuje-li společenská smlouva jinak) usnesením, rozhodnutí musí být vyhotoveno ve formě veřejné listiny – notářského zápisu. Má-li společnost jediného společníka, vykonává působnost valné hromady tento jediný společník. Rozhodnutí jediného společníka o zvýšení základního kapitálu musí obsahovat stejné formální požadavky jako rozhodnutí valné hromady, musí tedy mít formu veřejné listiny. Usnesení valné hromady musí v souladu s § 232 ZOK minimálně obsahovat:

S účinností do 31. prosince 2020:

- a) částku, o níž se základní kapitál zvyšuje;
- b) označení vlastního zdroje nebo zdrojů, z nichž se základní kapitál zvyšuje, v členění podle struktury vlastního kapitálu v účetní závěrce;
- c) novou výši vkladu společníka nebo výši nového vkladu společníka; příp.
- d) určení podílů, připadá-li nový vklad na nový podíl;
- e) lhůtu pro odevzdání kmenového listu nebo pro převzetí nového kmenového listu.

S účinností od 1. ledna 2021 (v důsledku zákona č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony):

- a) částku, o níž se základní kapitál zvyšuje;
- b) označení vlastního zdroje nebo zdrojů, z nichž se základní kapitál zvyšuje, v členění podle struktury vlastního kapitálu v účetní závěrce;
- c) novou výši vkladu společníka nebo výši nového vkladu společníka; příp.
- d) **označení podílu, připadá-li nový vklad společníka na nový podíl, a název druhu podílu, připouští-li společenská smlouva vznik různých druhů podílů; popř.**

7. Zrušení společnosti

I zrušení společnosti s ručením omezeným prošlo systematickými změnami. Zrušení společnosti (resp. právnických osob obecně) a její likvidace jsou nyní obecně upraveny v občanském zákoníku v § 168 a násl. Specifika modifikující či doplňující tuto obecnou právní úpravu pro obchodní korporace jsou obsažena v § 93 a § 94 ZOK a zvláštní ustanovení o zrušení společnosti s ručením omezeným jsou obsažena v § 241 a § 242 ZOK. Jak bylo uvedeno již dříve, rekodifikace stojí na úpravě obecného právního předpisu (OZ) pro všechny právnické osoby a speciálního právního předpisu (ZOK) ve vztahu subsidiarity.

Společnost s ručením omezeným **se zrušuje**:

- ⇒ **právním jednáním**, a to dnem určeným v tomto právním jednání o zrušení právnické osoby, jinak dnem jeho účinnosti;
- ⇒ **rozhodnutím orgánu veřejné moci**, a to dnem právní moci rozhodnutí orgánu veřejné moci, nestanoví-li se v rozhodnutí den pozdější;
- ⇒ **dosažením účelu**, pro který byla založena;
- ⇒ **uplynutím doby**, na kterou byla založena;
- ⇒ **z dalších důvodů stanovených zákonem**, a to zpravidla dnem určeným zákonem.

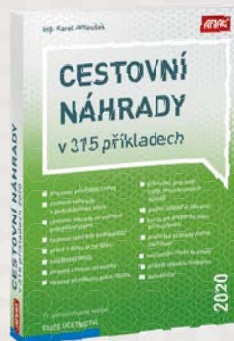
Společnost se tedy zrušuje **dobrovolně** (právním jednáním nebo na základě zákonem předvídané skutečnosti – zejména dosažením účelu, uplynutím doby), nebo nuceně (zejména rozhodnutím orgánu veřejné moci).

V rámci **nuceného zrušení** společnosti soudem lze uvést tři základní skupiny zrušení:

1. Soud na návrh toho, kdo na tom osvědčí právní zájem, nebo i bez návrhu, zruší společnost a nařídí její likvidaci, jestliže:
 - ⇒ vyvíjí nezákonnou činnost v takové míře, že to závažným způsobem narušuje veřejný pořádek,
 - ⇒ již nadále nesplňuje předpoklady vyžadované pro vznik společnosti zákonem,
 - ⇒ nemá déle než 2 roky statutární orgán schopný usnášet se, nebo
 - ⇒ tak stanoví zákon.

MĚSÍČNÍK
MZDOVÁ ÚČETNÍ

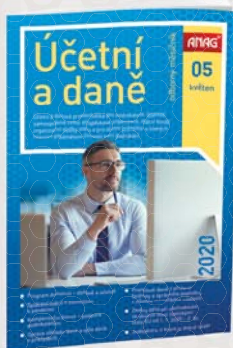
EDICE
ÚČETNICTVÍ

DVOUMĚSÍČNÍK
PRAKTICKÁ PERSONALISTIKA

EDICE
DANĚ

MĚSÍČNÍK
ÚČETNÍ A DANĚ

EDICE
ÚČETNICTVÍ

